

KARUWU FINDI
20 Contes

Février 2025

Langue : **Kanembu** – parlée au Kanem, au Bahr el Gazel, au Lac et au Hadjer–Lamis

Genre : Contes

Réalisé par :

Abakar Adam Moussa

Abakar Brahim Maïna

Abakoura Mahamat

Ali Abdallah Ismail

Haoua Mallah Maïmi

Mahamat Mahamat Abakar

Revu et corrigé par :

M. Abakar Brahim Maïna

Alex Hartranft

1ère édition : 50 exemplaires (Fév 2025)

© 2025 Centre culturel Palmeraie :

Tudaga–Dazaga–**Kanembu**

Table de Matières

Bini Kura–n Dowol–Nun : Abakarou Mahamat.....	5
Boltu–n Dala–n Kiri–n : Mahamat Mahamat Abakar.....	7
Boltu–n Kuyi Kuwari–n : Mahamat Mahamat Abakar...	9
Botu–n Boyi–n : Ali Abdallah Ismael.....	12
Botu-n Kuyi-n : Mahamat Mahamat Abakar.....	13
Dungori-n Koko-n : Ali Abdallah Ismael.....	15
Gala Njiraye : Abakar Adam Moussa.....	16
Kam-nun Kla-n : Mahamat Mahamat Abakar.....	20
Karco-n Yulisi-n : Mahamat Mahamat Abakar.....	23
Kladu-n Mayiyi-n : Ali Abdallah Ismael.....	27
Kowu Luwaramma : Haoua Mallah Maimi.....	29
Kudubari–n Glagla–n : Abakoura Mahamat.....	33
Kuwu-n Koro-n : Haoua Mallah Maimi.....	35
Kuyi–n Koro–n Klri–n : Haoua Mallah Maimi.....	37
Kuyi–n Mowun–nin : Haoua Mallah Maimi.....	40
Malum Fašik : Mahamat Mahamat Abakar.....	42
Ndarna–n Kurilli–n : Abakoura Mahamat.....	44

Ngiri-n Kani-n : Ali Abdallah Ismael.....	46
Ngiyila : Haoua Mallah Maimi.....	48
Saa Yindi : Mahamat Mahamat Abakar.....	51

BINI KURA–N DOWOL–NUN

Dowol coro cikaá kiyi burumben nguro goyi no. Cikaá yal cedeye, yalla bafinanga ruwu kireyi jifi, cika addo farcea, addo jibayi. Dayi akedo, kingal tullo, bini kurayi yuwu kiyi burumbean diriye do, dowollawa curo. Wotte ti–n dowolla–n notu coku sabaro walceno.

Kingal tullo, biniyi dowollaro wulji : « Wu–n ni–n sabaro walle. Yumu kude Mayindea wunumena nglawo, njirineaá ngaayoro wullikinan jowuro njerea sarawu. Yimbiso mananum manayei ».

Dowolliyi wulji : « Adi nglado wuyi rawunuku mbaniki bo ».

Bini kurayi wulji : « Rawunumu mbanum ba ? ».

Dowolliyi wulji : « Yeyi » no.

Bini kurayi wulji : « Wotte adiwa are karre wuyiyaro bayena nglaro jesimea da kudei » no.

Dowolliyi wulji : « Yowo ngla » no.

Dowolla yuwu kla bini kurayearo jibawu ndoku kodi dowo ñinan, kinturo kodinan.

Bini kurayi wulji : « Mana wuljikina ngaayo karci deye » no. « Cadaa ngatarnju gonjiku na

Mayindearo njadiki, kernumma tiliye Mayindearo iyiyei jigiri, ayimea Mayindea jowuro daandinan ker dowolliye jigirea ngayi » no.

Wotte, adin dowolli konji dowo ñinan angal candu : « Do, wuyi kernea fadanean dunikina ko ? » no.

Bini kurayi wulji : « Fadanum gonjikanan da ? ».

Dowolliyi : « Yeyi » no.

Dowolliyi wulji : « Mene kudena gonuku njike » no.

Wotte, akedo bini kurayi meyu kalatu fada dowollearo yuwu, jeye cikayan dayino dowolli farcu cikanguro jibawo. Bini kurayi wulayido ñinan wulji : « Fandum ba ? » no.

Dowolliyi wulji : « Fandunu do, maniki dako » no.

Dowolliyi farcu kiri toliyi jibawo. Bini kurayi wulji : « Wotte, junum ba ? » no.

Dowolliyi wulji : « Junuki bo, ni jolinuwa wuye jolimu damowa ? »

ABAKOURA MAHAMAT

BOLTU–N DLA–N KIRI–N

Kingal tullo, dla kinayi jeyino mbararo culuwu diriyaye awo candina bo. Kiriye ayinge dla yedi culuwu diriyaye awo laa candu zufu bo.

Dlawa kinayi nantu dakuno, wuyi dowo ñuno nguro tuwu mawuno. Nguraro yuwu gaki ñanayi kirin ndoku kla kulkano.

Kiriya dlaro gulci : « Ni kilafea do nguroro kodumo ? ». Dlayi gulci : « Wu ku kawu kadaaro kinayi seso fudu dilin dakina boworo walcuno nguroro koduko ». Kiriya gulci : « Wu taa ni yedi karingan do kina ».

Kiriya daro gulci : « Are fadaro kude, kudea yammaro, wuyi kammani kodowo gulliyiya. Wu–n ni–ndo kanea sodo ñineforo gone miye liyei. Laku liyia kani tullo jenena girriye ».

Dayi, na adin mana ade klan yokoyano. Kanea codowo goyiya ñineforo kolowo, soluwan kani tullo cesu girreyei ñenayi njersoro kero. Dulian coron killa ceki do, boltu yuwu tendiro dawurno. Boltuyi tendiro gulci : « Ale ya kiri, ale ya dla ! Nondi na adin ayi manoi ? ». Andiyi kani adi yeyiye njersoro kero ». Boltuyi gulci : « Kanea wuyi

njersonga noni, kanea wuyi goniya nondi wuro
rusurno » no.

Dayi nfa adin boltuyi kaneawa goyino dla–n
kiri n ruyarno blanguro kowodo. Laku blanguro
kosuwan boltuyi kaneawa dawungawa kancu ciyi
yindiro tuwu dumburawa, yalingara ko. Kla kaneye
gakuno, kla gasawa jen jaandu jeawa kadinga
jeyi kiria–n dla–n do gulci : « Nglaro dano dayo,
wuyi klawa julliya nduwayi kal mburoyu gose » no.
Boltuyi klawa kla kiriro cu julkuno, jea kadinga
catta daanguyi kida nagando, grassu gowuno.
Boltuyi gulci : « Julko–ye daniro meskurnoyi–ye ».

Wotte, boltuyi tendiro meyiru gulci : « Kua
ngaayo ayi dano dayo gulanoi ? » ñuno. Kiri–n dla–
n harangedea cawayi kotulowo.

Catta yammiyi gulca : « Ngurunun duli melen kiritia
ndaa ngudoye gaawo » njei.

MAHAMAT MAHAMAT ABAKAR

BOLTU–N KUYI KUWARI–N

Kingal laa yiyiya kurudiá dulia ngaayo cattea na tullon nancei, dunayi dunasunga ceyi jifi. Na adin kurudi duna sideayi, kammangu duna dafearo cukuru ceyi jifi.

Kingal ngede kurudiá catteiya towo, kurudiá coron kaatumayi ciyu dulearo gayi kawuno. Kaatumayi gulci : « Nondi kurudiá dulin kraya fanno, saa ndirinde saangea kutto, nduwuye taratine. Yim akedi tia, nduwuye na cawunorom kura yosaro cile » no.

Dayi na adin mana kaawuda saa boltero gawo “dunayi dunasunga ceyi jifi adi” boltu kannayi jeyu fadanga tuwu mawuno. Ca boltu, ti yowunguso, yalngusoro : « Tukku awo laa yeyiyu kudowo buyiyoi » nju sulu.

Boltu fadanguro yuwo, yowunguso yalngusoyi cia kalcara gulcei : « Abande ayi yeyiyun kudumo » no.

Boltuyi gulci : « Awo yeyiyu kudu bo, dowo mana kici kosu kuwudo ».

Yalngayi tiro gulcei : « Mana kici kosu kuwuduma adi dulea coron ayi nuyi kurowo mowomba, ngurtaa, wulea ? ... »

Boltuyi yaIngaro gulci : « Saa ndirinde dunayi dunasungayi ceyi jifa kutto » no.

Boltuyi yaIngaro gulci : « Ayi nondi krayo, wuyi tikkea yeyiyu kudowo buyoi ? » no.

Yallayi tiro gulcei : « Awo kura kosu yeyiyuna kudena andi ngaayoyi biyena gacine » no.

Boltuyi mana adi fansan “awo kura kosu yeyiyu adi “awo kurayi wu sesi nju, dacu yaIngaro mana adi yawurno : « Wuyi tikkea awo wole–ye da kicea–ye yeyiyu kudo buyoyoi » no. Boltuyi gulci : « Awo wole–ye da kicia–ye nononuro walcea, awa kuyi kuwari » no.

Dayi mana adi ngaayo manayu, boltu tarfaro kulowo. Boltu tarfaro kurudiáyi ngaayo fuwu kodo. Kurudiá ngaayo cattei cattei cattei dowo ñuno, ciyi cattengede dawuno. Kaatumayi ciyu gulci : « Kayiye kayiyo nduwuye ciya kammangu dawun sideawa cukkure » no. Dayi na adin, adiyi ciya kammanguro cukkurea ceyiyu fadanguro cadi. Toduyi ciya akedi, ndottoyi ciya akedi...

Wotte dayi, kaye bolteye gaawo. Boltuyi buruttu cissan kuyi kuwari buncu sirearo kukuro. Kuyi kuwariyi kulokutu cissan kla boltero kirfen, kirfen, kirfen... dowo bolturo dattu dakuno. Boltu cuculi caandu cayi kulowo.

Cayi suluwan fadanguro kodo. Yalngayi kalcara abangede cul wussan, boltu doworo wassaa tenu. Yallayi gulcei : « Aba niwa keñenowa ? » no. Boltuyi gulci : « Wuwa nduyi sesi » no. kile niyi : « Nduwa keyiyon ? » no. Boltuyi gulci : « Wuyi nduwa yeyiyi ? » no.

Dayi na adin boltu ndoko dearo kulowo, dulin awo laa ceyiyu cudu yalnguro suyie bo.

Na cawunoyan awo ceyiyu sudeye bo.

Cattaa yammiyi gulca : « Awo do kawuriyi rassa, dunayi raci bo » njei.

MAHAMAT MAHAMAT ABAKAR

BOTU–N BOYI–N

Kingal tullo, boltuyi tudu ayiyi goyi yuwu ngura coron kayu : « Wu ayiyi gonu kodukoye bofi gunguronga wuro haramsu nju kawuno ».

Awo adi bofiayi fansan, sowu botuwa barkaya kannayiya, lamar njutoworo botuwa kadiwono. Lamarngedeaye burummayi fuwu cetti.

Bofi–n botu–n ngaayo maara klaro jawayi godundo. Kodi dowo ñuno dowu burumbearo koso. Laku dowu burumbearo kosuwan bofiyayi kannea bikengede goyiya farfarncei din, Botuyi gulci : « Wala burur tawusunonu » no.

Bofiyayi gulcei : « Alayi baranum burum corombe burur diya ? » no. Botuyi : « Awo andiyi nondiwa njiriyeya adi taa » no.

Catta yammiyi gulca : « Kladuniyi bursa tenu » no.

ALI ABDALLAH ISMAIL

BOTU–N KUYI–N

Kingal tullo, yal kuyiye ayengede–n ndoku dowoyei do, ayayi lawu kude artanei nja kolowo.

Dayi, yal kuyiye coluwu kodu ayengedeyi kintu katti gocei do, botu yuwu tendiro dawurno. Kla ngedea sesegan botu fuwungedean. Tendiya kayei njan, botu caayi fuwungedearo koyi tendiwa kululcu korowo. Botuyi tendiro gulci : « Nondi na adin bikenoi di ayendo–n abando–n ko ? ».

Yal kuyiyeyi gulcei : « Ayende–n abande–n dowoyei, fadan dune killiye ».

Botuyi : « Abadoyi da yammiyi mayiyeya cawandi baan, tiyi da klan goyu leyi »

Botuyi gulci : « Nondi–n ayendo–n abando–n kununcea ndaran bunnoi ? » no.

Yal kuyiyeyi gulcei : « Andi ngaayo kuwandeyi jesea ngolero tawusa, corongan wannei ». Boltuyi gulci : « Wuyi dunjako kudo do wala kamro gullonu, awo wu–n nondi–n mana wuniya–n gidiya–n » no.

Yal kuyiye lawu yengedero kodu dowoyei do, dina kunum ñuno, Kuwa kuyiyeyi, kuyingu ngaayo jeyi ngolero tacu bunguno.

Dina kunumcu sacuno, botu lawu na ngoleyearo kodowo. Sodan yal kuyiye–n ayengede–n abangede–n da klanan ngaayo ngolewo coron cattara korowo. Botuyi tendiwa goni nju diriyaye na caandu gayi kuyi goyina boworo walkuno. Botuyi wuyi dowo ñuno mbracu gulci : « Wuyi nondi ñawandi bowayi, nondi fando letunoi bo nju, kadinga ngolearo cuku tendiro kiledu dakuno ».

Kunun tulla adi coron botuye awo cadu zufu bo. Kuyisoye kiledu cawandundo wawuno.

Catta yammiyi gulce : « Kasa fanguduyi kam ceyi bo » no.

MAHAMAT MAHAMAT ABAKAR

DUNGORI-N KOKO-N

Kingal tullo, koko-n dungori-n je fiyiye gollo kottowo. Kam buroyu soda fero ndorkunayi lorsoyi nja kottowo.

Dayi na adin “kuwarca” ñuno cuwano. “Sur” ñuno kosuwan, wussanayi koko fuwun. Dungoriyi mana sengu gulci : « Adi wuyi diki bo, koko wuye fuwu soda » no. Yammayi gulcei : « Koko fuwun do awo niyi dumba ayi ? » nja tiwa koworo. Tiyi gulci : « Kokoyi kattiawa njilacu njilacu wuwa koskuno, katti na dundeayi zada ngaayo ngallona wuno jiresunei bowa » no.

Yammayi kattia ngalca wussayi nayi kokoyi du suttuwa nguwuwo.

Dayi na adin, fero ndorkunaye di kokoro lorsaya kodo.

ALI ABDALLAH ISMAIL

GALA NJIRAYE

Kowubilerom saa cittiya ngaayo yu fadangu citandu nguwul daangeadi ayi laro ?.

Kingal tullo ferengu lorseyinaro walkuno. Tiyi saan tulloro yiyi. Loku, ferongu lorseyinaro walcina tuduni candrangu araku mawuno. Candrangu arakaro nda ferena galanona woya lorsonina mani. Candrangaá kedi-n feye-n golea n kiri-n koko-n bini-n. Candara araku fero kowubilerom galatturo foyiyor fadaro koso.

Kadi buroyi fadaro gawo, tiyi guljina : fere jirni " nam " andi adi ngaayo fada koayen kraye furu kuna wurdenumso sera niyi nonumbuna ? " Yeyi " gala wuye tulla gon. Wu kuna kla leyeru likiro waljea kedi kodo « Kallo kallo kallo » kla furu jayodi klani « Frak » reyena adi kudowo. Kina kottu-ye kini difi-ye kini komboyi-ye. Fada koanumbean kiyinuma life, fanisoro kurkosoreye ngatine, kiyi kotturo-ye ngatine. Kadi cili.

Feye « Dinga dinga » yu corro gawo, fere kowubilerom nanju kuro, feyeyi gulci fere njirni " nam " saniya awo guljina nonunu do, wu di kerewo, fada koanumben loku lorsoro goyi jaradiro walca krero waltine. Ñam kakke tiniya da loku nganjero woljea ñenena dunearo jawandiro

waljea njanjo goyeyi. Loku, ñamma nganja goyero waljea tumma da biriro coku jefi, kuroye calandiya klan kindawuye cetli. Wu da-ye taki, kawuno tadini ja dunearo « Kib » jawandiro walcea kiyinga loku yindiro yakkuro cumbu, loku ñamma kla jaro cu duwundea « Bak » jeye jetili « Cawu cawu cawu cawu cawu » nganjo goya tumma biriro coku jefiwo. Kuroye calandiya klan kindawuye cetili ngoyye cetiliwo. Wu daye taki karafiye takiwo fayide kada taki. Wu krewoja mawano ñam tinan « Krit » kannu dawuni, dawuniro walcea feye dukkur feye dukkur kam mayo wallama ñenesi awonum tamina ni fada koanumbean kirero waltine. Feyi duyo kulo.

Golea « Jadi jadi jadi » kodo, siram corro gayi fere jirni " nam ". Wu kuna yuku gala wuye tullo kuljiya " Yeyi ". Masar šuwal yindiso, arum šuwal yindiso, šuwur šuwal uwuso ngalaso lawusea cunu teyi daniya ngaaye wu dina takunu sobur gonu kidako. Fada koanumean kanadiyaro waltine kanadi tamburo walcea fitina kudumo. Nglā golea kulo.

Kiri kodo « Sol sol sol », fere jirni " nam ". Awo kuna andiyadi ngaaye catte dayena ni tullo fadaro jitinena manei, manandea gonundo waljea

wuya dun kulje, wu awo yindi tinan taki : kumboru–n numjelli–n. Fada koanumiyen awo yindaro ngatine. Jelli, jellidi « Krol krol » nadin kuro, anun kuro, gidin kuro, fiten kuro « Kril kril kril » adi niro fadan njitili, jelliroye waltimi. Kumboru, gowu, grawu, cadinan cudini, yu kuro, wuyikida, kidadiro ngatine ni kowuyi, ninborun ninjelidundo ngatine. Wu kuna kinina yindi kiri rimea jelli, kiri rimea boruwunja ngaayo adi sirti.

Kokko kodo « Dlog dlog dlog », fere jirni " nam ". Coroni kura dindil rimea yeyi, sunni drolla rimea, tomburkani yori corra rimea " yeyi ", coroni duruwadi inji gudowo. Koanumaro inji culum ma desullo yumbu, inji bul yena yirgalle, koaa ngillaro tantamen jenu.

Bini kude, kadena « Wulle wulle wulle » fere njirni " nam ". Yamani tulur corro jawayina ngaayo fikirngedea ngede, fikir wuya guljiya " yeyi ". Wu kuna coro burumiyen dakina rumina kenena busu, ala kuna busu cawandiro waljea « Uhh uhuuuh » busunga bini keyi, lartu bini boro timaye awola busu yediwayi busunga bini yedi guljei, injiyi niro kene busunuma njitilibo, wala injadiro ca wu tiyina busadi coro injiyan hal dakina mawa injiyi citili, inji tulloro wala duturumbu, cika cikanum laye gitte, laye samtum laye gonuna tiyinumaro luskurne wala

ni inji tulloro dutturima waljibo adi awo kuna difiro
sirtu ndarason busu bini yedi busu bini yedi guljeya,
inji tullo coron krakaro jidiwo inji niwa njilifi bo. Fere
kowubullerom candra arakuyi galaya ciya tartako.
Kowubullerom kuna ferengu candra arakuyi
galaso ningando saa cittiya Makanso ciya so
« Jodi jodi » Basulla, Ngilea, Nguri, Bul Isayirom.
Cika tullon kodu nanja ti–n kowungu–n yindi
kowurungedeye tullo hangalngideye tullo.
Gala candra arakuye kuwudo.

ABAKAR ADAM MOUSSA

KAM-NUN KLA-N

Kingal tullo, kam laa ngurongun ciyu nguro ngede laaro sorci do, kla kuro.

Kamma fadangun deyi do, yaInguuro gulci : « Wu Allahayi sea sorruwu yiki » no. YaIngayi tiro gulcei : « Aba Allah kilafen njade-ye njude ye » no.

Dayi na adin kam fadangun taratu kulowo. Dulian leyido kla kantu sukuru do, kuro. Kamma dayi memeyaye awo cirina bo. Kamma dayi de daa manayi : « Awo adi kam laayi kancu kulowuna la, kurudi laayi kammawa juwuru kla duwuna la awo adi ayi kla ngudun sukura adi ? » nju. « Nda kla adi kiyindingaro tuku kibu gone » nju. Klayi kiyindingaro kotto.

Klayi sumngu lancu kammaro gulci : « Ale kam, ni kilafea ? » no. Koreye kammaro klayi gulci : « Wuyi niwa galanji ciyinun life, wala kla kurkoso, manawine soro ngantu » no.

Mana adi ngaayo manaya no, kam kla fuwuro cu nguraro kotto.

Sottan kurcu fadan jucu inji seyi-ye tunu, biri zuwu-ye tunuro, na Mayi sirea mawuno.

Mayiro tudu gayi gulci : « Mayi baranummin ». Mayiyi gulci : « Kilafea ? » no. Kammayi Mayiro

gulci : « Ku wuyi karci kura kosu taki ». Mayiyi tiro : « Ayi kidamo ? » no. Kammayi Mayiro : « Wuyi dulin leni do, kla kangude–ye dangu manayi–ye do kurko, wu–n ndoku ciyi ciyiro manawine » no. Mayi tiro gulci : « Kla kangudu dulin diye noniyi do, kla kangudu manayi di adi karci tunaa ? » no. Kammayi : « Kude kla manayunuro walca klaniya kanno » no.

Dayi Mayiyi wolefea–n ndoku mbocuno na klayaro kowodo. Sowodan kla kangude–ye sukure–ye. Wolefeayi klaro gulcei : « Kla nuwunu, klayi nuci bo, kla nuwunu, klayi nuci bo, kore kla nuwunu, klayi nuci bo ». Yakkuro klawa koworo, klayi nutturo wawuno.

Kamma kaki ñuno warca jeyiya jawandu na Mayiyero kowodo. Mayiyi wolefeangaro gulcei : « Kowodan kla nucea ? » no. Wolefeayi gulcei : « Kla nucunu » no. Mayiyi kammaro : « Kla manayi gullumba ? » no. Kammayi gulci : « Ca klayi manayi do, kina manaturo wawuno ». Mayiyi tiro gulci : « Catta klayi manayunuro walca klani kanno mo » no.

Dayi na adin kamma buruwu cike–ye cire–ye do carradu klanga kangano.

Yammiyi catta gulce : « Kam šada tenuyi manangu gotti bo, ayi wayi ciyindo lifo ».

MAHAMAT MAHAMAT ABAKAR

KARCO–N YULISI–N

Kingal tullo, karco fadangan culuwu buwu fini nju kulowo. Suluwan Yulisi–n ndoku koto. Karcayi yulisiaro gulci : « Yulisi isaron, ni na adin lenuyia kilafea ? » no. Yulisayi : « Kilafe tunu ! » no.

Yuliseayi : « Ngura adi tarriku, ku ngili tulur tinenian ngaayo, ngura tarturo kero. Yam ngurayi ciya Allah kungori–n addin–nun ngura tartu dakono.

Karcayi Yulisiro gulci : « Ngura niro tarturo seyera, are wuro ladani se, lada simea wuyi balte tullon tarriyi »

Yulisiyi gulci : « Tarrumo rikiya lada njikki ». Ladaroyi manimi ?

Karcayi : « Fero kla yakkuro sirdimiwa tarriyi ».

Yulisiyi : « Ngura laku tarmu rikiya awo kramu duku njiki ».

Karcayi : « Adiro walca tidena wayia kuwa yedi are na adin kla kulle ».

Dayi na adin Yuliseayi kla fuwuro cu dina tadituro kowuno. Karcoye ngura tarturo fadangaro meyi yiyi.

Karco fadanga coron dinarngu cinatu sidea saacu goyu fada mara nguroyaye ñenenga tuwu mawuno. Fadaro yuwu kawu ñene marayaro, awo adeye jenu, awo ngedeye niro njosu fadan taki. Laku mayiru salinun biri sannuyia, fada wuyiyaro are.

Karcayi mana adi manayi jandu culuwu fada Mayi nguraye ñenenga tuwu mawuno. Fadaro yuwu ñene mayiro gulci : « Wuyi awo ni-n ndoku njosu kosu taki, laku mayiru salinimea fada wuyiyaro arena menu ».

Catta yam mindeayi, awo karcoyi gulca jireye–ye jede–ye.

Dayi dina mayiru salitino mbada, kawu ñene maraya biri cutuluwu fada karcoyaro kodowo.

Karcoyi gulci : « Na adin nannu do ». Wotte, klaro ñene mayiya kodo, karcayi ciwu kalcuru gulci : « Ñneneni corro gaa ».

Ñene mayiya yummaro zawuwan kawu ñene maraya coron diye. Catta, tendi mattei do kla kulcanu, na adin kla kulkano. Karcoyi culuwu daan bunguno.

Ñene maraya kawungu caci do curunu yuwu koyinayi karcoyi ciwu kam koa leyia kilafea ? Ñene

marayayi gulci : « Baani wuna koa leni kida ko, koa waluwado lenuyi, caaren kawuni bowodo leni kida ko ».

Karcoyi : « Kawu–n kani–n kuyi–n awo yakka adi kingal cukkuro ndokonun bowa ndoko kamben kuro » no.

Karcayi ñene marayaro gulci : « Nda fada wuyiyaro gaana awo laa diya warru tilena coron gaku bunne ». Ñene maraya fada coro zaawan, ñene mayiya kawunga–n ndoku bunca korowo. Ñene marayayi jana cutulu sucu keyiyo ñene mayiyawa. Ñene maraya yuku liki ñan. Karcoyi cuyu : « Ayi yumu limea awo kurun bowa ? ». Ñene mayiyayi kawu niya–n ndoku bunca korowo ».

Karcoyi : « Kile ayi gudumo ? ». Ñene marayayi gulci : « Ñene mayiyawa keyiyo ». Karcoyi : « Keyiyumbediwa tide matunga kannu kude ndokkoniaro dange. Tudu matumma kancu cuwudu ndokkongaro kidango.

Wotte, Karcoyi ciyu buru kuko. Yam nguroya cawayi na Karcoyaro kosowo. Kosuwan marayi mayinawa sesu. Wotte kari mayi–ye ciya kari mara–ye cadi, kari mara–ye ciya kari mayi–ye cadi. Akedi ruwuro dina wawuno. Dina wassan Karcoyi : « Fadaá ngaayoro konnu yukko dandalla

kundea konnu yukko » no. Wotte na adin nguro tarkotono.

Ti-n Yulisi-n kla mbokkano. Yulisiyi tiro : « Adi ndeyediro ngura tarkumo ? » no. Karcoyi gulci : « Wuyi ladani fandiya kiri-n jaa-n mboni » no. Yulisiyi gulci : « Fudunun tarkuma wuro gulsu ». Karcoyi : « Karcunum tamea dunna are wuro ladania kude ? ». Yulisiyi Karcowa jewu jea ndalayero cukku klangaro ngoyini, kurungaro kulecu duwuno. Kinaa karcoyi kunduli klayinga fitti adi na Yulisayi ngoyini sukka, ciyinga dudundeaye na Yulisayi kulecina.

MAHAMAT MAHAMAT ABAKAR

KLADU–N MAYIYI–N

Kladayi Mayiwa ayimbe klaro jeyiyu kalkalci. Dayi wolefea Mayiyayi wusan kam adiwa fudu laa diye Mayiro jene yiyiyei ceyinuwa andia ngaayo sefetti nja cakatono. Dayi na adin wolofi tulloyi wulji : « Cawuno kurra tiyena yamma ngaayo cawunaro yiyiya, kamro awo soduwa ngaayoro nguwal yodowo na goyi cingu gayiye. Tiroye nguwal yiyiyenuro gayiye ». Na adin, Mayiyayi kamro awo sire adi ngaayo duwuye nguwal citte, kam cuttuna klanga kanneiro ñea gowano.

Wotte, na adin mana adiwa katumayi ciyiyu kawuno.

Wotte, Mayiyayi : « Nduwuye ciyiyu nguwalnga filesirne » no.

Kamma ngaayo ciyisan jeangedean nguwal diyeye. Klada wusana nguwal tenu.

Wotte, wolofiaángaro kamma adiwa jeno ñuno ciyo dasanayi, kladayi ciyi dayi ladanguno kuyi kuyiro.

Wotte na adin, yammayi gulcei : « Ti di mboliyi jewunowa ñan ». Tiyi wulci : « Kenda » no. Wotte, tiyi wulci : « Wuyi ladantunea ayabaro

kuruyanude » no. Tendi adi ngaayo yurkudea,
weye bingede » no. Catta yammii gulce :
« Manayi jenjea manayi njutuliyi ».

ALI ABDALLAH ISMAEL

KOWU LUWURAMMA

Kingal tullo, ngoro lan kam kuwa rašidi kowungu taku dawin do, klakintaro safurcina di, kowuwiyi girzamngu laa šidin tanaa isin leyin, isin leyin ruwuro dan do.

Kingal tullo dufungu cittu kureye furngu kašu kedo, isinan kam mašinca laa daanayi curinro giga fada kowu kuwangu safurcinaga. Sararo gigayinan leyu furngu juwandu kayim furnguro cuwudu cu leyi fada kowu kammiyarō jigawu njuwu njuwuro namcu dan do, kam kuwafadaye safurin danaa zaptu fanguro kedo, fanguro isinan fur duwandina curu. Kowungu kilayi, kowayi kuwanguro biši fercu cu, inci tultuye cadu cu, kuwangu tulturo leyinan Kowiyi caasu isu girsamnguro « Cine kase lene kuru kuwaniya tultu zaptu isiro » ñu. Girzamiyi ciyu furngu kašu casu kulo.

Kowiyi isu na fur ca duwandina salayi beli callo cudu, kundulo furriye cadu fiyi ši zaptu isu. Leyi letoriye burra ngillaro deyi kindawu fiyeye klaro tabcu. Šayi kili kotu tapcu cuwudu cu. Kuwangu tultu zaptu isinan letoriyengu jufu šayingu ca njuwu njuwuro namcinan, kuwayi : « Fur na adin ca duwandu danaa nduwuye ? » wuno.

Kowiya : « Kinda na adin fur koro ».

Kuwayi : « Adi mana ndegeyi ? Wu isinan fur duwandu na adin danaa sumnin ruku tulturo gaakina daa kambiyisunna ? » wono.

Kuru kuwayi kowunguro šipcu jeyi : « Na furra leyinan kuwangun ngaaso tullummu kudumburo fada tulloyi gosan ba wun ninga ? » wono.

Na adin kowuwiya caasu leyi yam tuwiyingaá boyi : « Ñirdaa šedemkuno arowu klanguwa konnun firrowu » wono.

Yam tuwiyingaáyi : « Ndegeyiyo ñirndiya šedemiya kida ? » wada.

Kowiya : « Ñirnda safurin isinan wuyi letoriye burra yuku jifinan da šedemcu " fur na adin kurko " « Ñin kida » wono.

Wette, kuwayi yam ñirgaá isa kam kuwa miskin adiga jeyo jawandu klanguro kunnun furtu bediyenan, kam kuwayi: « Wu angalnin koroko de, wala kowu fasik adi njirenondo. Wu fadaro isinan fur fuwu adin duwandinaro sumnin kurko » ñu, gulcinnan ngaaso yammayi " fur na adin duwandinaga kuntulo so kayim laa so naan dan ba " wada. Ñircaga jireyeni, šedemcina daaro kada. Leyo konna codu klannga firren ño

tafaradando, kuwa mašınca hayigayi isu curinan kowuru kamturu : « Bisimillayi adi eyi wakawuno » wono.

Kowayi : « Fadamaniya na šedemiya kida » wono.

Mašincayi : « Adi ndegeyiro šedemkuno » wono.

Kowiyi : « Fadamania safurcu isinan letoriye burra yuku jifinan da šedemcu " fur na adin kurko " ñin kida » wono.

Mašincayi : « Mašina sedemcina ba de, mašina angalngun koro, fur gulcina wusoyi riki de » wono.

Yammayi : « Niyi fur ndegeyi krum » wada.

Kam mašincayi : « Wuyi wayina foyor girzam laa kla furriyen isinan riki, kuru ca adir zaptina so riki » wono.

Yam kuwayi ñirgaa isa janwandu klanguro konnu fircannaro dowinayi gikirca salamca klanca noko yindin kada. Ñirgaáyi : « Kowu adi kowu fašik–ye bara ba–ye. Ka fikirnona yongo ngoran tulowo » wada.

Adi geyiro karakarapca, yokca ngoron kodolo. ca kam mašiancayi kam girzamaro cirini geyiwa kam talaka dero kalangu konnun fircan. Yammiyi cada gulce : « Kam tulloyi sayida tani ».

Haoua Mallah Maimi

KUDUBARI-N GLAGLA-N

Kingal tullo, kudu bariyi ciyiyu nguroro tudu, nguraro gayinan manda buwu tullo cukuru diyeyi do curo. Cirinan fudu gotuye mayinan, fudu goyina bo. Dayi na adin konji dowo ñinan, tudu je mayino. Je candu yuwu, buwu mandayaro jibanduru kila tulla dawungaro jibanduru, dayi girco leyiyaro jawu tidi. Leyiyan girco tidi dowo ñinan glaglayi curo.

Wotte, glaglayi tudu fudu buwu mandayaga kanjina mayino. Dayi, tudu awo laa kantuye mayi yuwu kancu, buwu mandaya goyi fadanguro cadu cutuwo. Dayi, kudubariye manda taki nju tidi dowo ñinan futu ngowu wuyinan buwu mandaya bo.

Wotte, kudu bariyi : « Kantuno wa ? » nju. Meyi daallaro matturo gawo. Dayi daallan mayiro tidi dowo ñinan glaglaga curu wulji : « Ya glagla buwuni mandaye daallan giri kido kantina rumba ? » no. Glaglayi wulji : « Buwu mandaye tullo ruku gonuko do, saa wuyi rikiyan niyi girimi tambu de adi bike kanum tunu naa ? » no. « Bike akedi tunu naa ? » no.

Kudubariyi mana kalacurundo meyi tudo.

Wotte, dayi adin glaglayi fada kufunayero klanga cuku kadiyinga daan dui kufunaága jifi do, kudubari daallan koyi do curu yuwu kadiyinga kirro hapcu, glaglayi wulji : « Hayi adi ayi dimi daamo adi kadiyini deye » no.

Kudu bariyi wulji : « Wuye daallan konikido, ñinan kadiyi ruku gonu konuwa kaanum tunu de bike kanum, bike akedi tunu na ? » no.

Catta yammiyi gulca : « Kusu kadduwuye, kaduwun tirimbi ».

ABAKOURA MAHAMAT

KUWU-N KORO-N

Kingal tullo, kuwu namcu dan do, koroyi isu kuwuro gulcin : « Kayim di kisinga kime deye » wuno.

Kuwuyi : « Kinda, kinda kayim kime niyi, kayim kisingu di kili » wuno.

Koroyi : « Wusoyi kayim kilimu kabisunna goniyyin ba » wuno.

Na adin, kabincea dunayi šararo na Mayiyero lenendero walcin ba wada.

Wette, Mayiyero kesa, Mayincea (kululi) namcu yamngu taku kosorowo.

Koroyi : « Mayi ngufuro daa, kuwuyi kambiyin, kambisu namtu dawusu kunaa mana adi niyi coronga larumbuwa walcin ba ? » wuno.

Kululiyi : « Eyi mana kambiyituyonna gulsunona fane » wuno.

Koroyi : « Kayim kimearo kuwuyi kilinju kambisindo ».

Kululiyi : « Yeyi, kayim kime daa, niyi jirenum kayim kiliniyi ».

Koroyi Kanayi ceyu gulcin : « Mayi Ala barkancu, wette, hukumne kuwuga » wuno.

Kulili gulcin : « Kuwu ngili uwuro mana manayin baro dannaro hukumtin »

Koro, adin kate casu yambo labar kunjoro lewuno.

Kuwu gulcin : « Mayi, adi ndegeyi ni soyi kayim kiliaga kayim kimemin di ? » wuno.

Kululiyi : « Kuwu, ni ilima-ye angala-ye koro toku kambiyi-n kafa-n sartu wuye-n kanumi-n ngasao goyin » wuno. Kuwu adi geyiro solkotonu.

Caada yammiyi gulca : « Ksam ilim tani-n, kam fikir tani-n yindi jire gulimia ».

HAOUA MALLAH MAIMI

KUYI-N KORO-N KIRI-N

Suwa yakku, (Kuyi-n koro-n kiri-n) dowiyinan ngaaso yam taku dowiyin do. Kingal tullo, ciyo takkata gulcan : « Endi kottunde kosoroye kasiyena ngoraa dunenaa karaaro leñe yammin kintu namme » wada.

Adigeyiro koro kurancaro coluwu leyen leyen dowo, kinturo leyanan nduwusoyi kottungu kammanguro karcirin.

Burgoyi koroyi gulcin : « Kuna ruyonageyi fur njirniaga fudu martayo cedeyina eyinguso Mayi geyiro cadana, fadan jawandu cadan-ye ngumbu šendiayi cowudu cedin-ye, tulcan-ye furašen-ye do, wuro gombu-ye sedin baro yoksa lenu karaan ummayi kumbuni maniyin-ye, kuru yolowu ngaaso lapsaron-ye, inci buronin-ye, yammi klaniro jawan-ye do, laku bineyi fadaro isiya kan jeso yalla lene bunne ñan. Num kiredu adi kowollo yandiyin ba » wono.

Konki Kiriye isu Kiriya gulcin : « Wu kayiri-n saa-n ro kidaniyin, kawu suni yammi buneyiya yam ngaaso bunca wuyi ñegin-ye, dakinan ngaason yammayi gumbu jefu duyena codu sedin do, ñene

baniye botu fandan cilin baro ñenenca geyiro kada, awo adi dikin ba » wono.

Kuyiyi gulcin : « Wu nduwusoyi noyi foyorca yambo senkuwu leyo sala saliyen–ye, kureyi klakintaca leyo jedin–ye do, yum kusoto cawandea wuga duwasan–ye, yum awo nokon cadanaba geyiga kasuwun saradu saladin. Awo adi wuyi yandiyin ba » wono.

Wette, kararo isanan nduwusoyi fangu geyiwu ñuwu ñuwuro namca ngili kadaaro downin do.

Kingal tullo, boltu koyin do, yam adiro curu leyi kuranca mowungaro leyuwu gulcin : « Wu ngoro adin lukku ngoro fuwuyero leninan yam bilim kurko deye » wono.

Mowunni : « Yam ndegeyi kurum ngoro adin isa bilimbo dawiyina ? » wono.

Boltayi : « Yam wuyi rukina kiri–n, koro–n kuyi–n » wono.

Na adin mowunni : « Degillo lene yam adi lare » wono.

Wette, degil isuwu na kusotaá yakkagaro karingayinan

Kiriyi : « Duno isu wuyi kalin » wono.

Degil isinan Kiriyi farcu degillo cukururuwu šiyingu namcu, degil dungiyinro mewuno.

Kuranca mowunni gulcin : « Ni awo rangimna ba » wono.

Kureye mowunni : « Kowu ni lenena yam adi lare » wono.

Kowu kla goyirinan koroyi gulcin : « Duno isu wuyi kallin » wono.

Kowu isinan koroyi bumcu wu nukina nju, kowu ayiyalcu isu koro nuna gonin ñin di suaa yakku soyi warca conosu kowu casu mewuno.

Mowunni : « Nondi ngaaso awo rangona ba umma lenin niya » wono.

Wette, mowun kla goyirinan kuyiyi farcu kla cikayero juwa gulcin : « Duno isu wuyi kallin » wono. Mowun isu konin ñin di kuyiyi farcu kla mowunniyearo fefedon coyi coyi nguwal klanguro koloyuru koreye klanguro kokowu ceyinro yokcu angal bokcu mowunni fanca namcu adigeyiro casu kulowo. Na adin koro–n kuyi–n, kiringaro boyi capcu gulcin : « Yam nguro adiyayi duso kilan nammiyen ba, adi ndaro leñen ? » wono.

Yammi cadaa gulcei : « Kam na leyina noyini geyiga, naangu isinaro meyin ».

HAOUA MALLAH MAIMI

KUYI-N MOWUN-NIN

Kuyi wala ngoro-n diye do, wala mowun karaa-n korowo ?

Kingal tullo, kuyi namcu dan do kowu ngila laa isu koyin do, curu kowuwaro kuyiyi : « Wuyi njiraki goncin, niyi siramiyiya ? » wuno.

Kowuwiyi : « Ngila sortiya do » wuno. Koreye kowuwa fuwuro leyinan mowun taku kla fokca mowunniyi : « Wuyi njiraki, niyi sirami geyiwa ? » wuno.

Kowuwayi : « Ngila sortiya do » wuno.

Mana adi yam ngaasoyi fanco, kuyi-n mowun-nin kowu tullo mayen kada šumma da samanaro walkuno. Mowunniyi : « Wuyi kowu maniyiya, niyi kuyi wuga kunasimna niya, niyi manunna » wuno.

Kuyiyi : « Kowu wuyi burgowunu maniyiya, niyi lenum manun minna ? Wuga <nummazi kunasimna » wuno.

Mowunniyi : « Ni kalliyi isum wuro ngladirminna, wuyi šin lenciya da yurum numinni » wuno.

Kuyiyi : « Ni kura goruwu geyi waso, wuyi niga rangu kalcikin de angaltine da » wuno.

Na adin kuyi-n mowun-nin šendi yindi ngaaso kindilitena, ndusoyi kowu adi kamaniro dukirkin ba ro tineyen do, yammiyi katecaro jagawo : « Šararo na yam wuragaro lenoniya walcin ba » wuno. Wette, šararo iseyinan kirriyen ba ñan do

yam wuraayi gulcen : « Killaro gawona kam dunayina kowuwaga goyin ».

Na adin nduwuso yamngu capcin, kurudiyá fefeda ngaaso kuyi ngurnoyena, kurudiyá leleyenna ngaaso mowun gurnoyena. Woki, killayega cudduwu mowunniyi kuyigaro yeyiyu kowu gonin nju, tafaradinaye ayiyalcu dan do, kuyiyi yamangu farcanna taku takata isowo fuwu mowunniyen dawada.

Mowunniyi erkellin jenuwu kolonin ñin di, kowun dowiyinayi farco kisanguro laa jagawu laa tiyinguro tartarowu mowun manangu na adin dayi caasu adigeyiro karaaro giga.

Yammiyi cada gulcei : « Mowunniye wori rakcin ba ».

HAOUA MALLAH MAIMI

MALUM FAŠIK

Kingal tullo, malum laa ciwu nguro, nguroro leyiyu yan galayi. Kingal tullo, nguro laaro kotto. Yam ngurayi malummawa ciya kalcara ceseku. Ngillaro sottoya, kani dayara na ngilan kesoko.

Dayi na adin, malummayi yam ngurayaro gulci : « Wu adi malum yam galani, nguraá ngede ngede kadaaro gaku yam galako. Ku Allahayi so nguro kowondaro koduko. Waa laku lesa salitea, wala kam gacunu fadangan. Wua–n yammu–n yal–nun ngaayo dandallaro seye » no.

Yam ngaayo tarata lesa salaro dandallo koso. Sala lesaye saliyano, malumma ciyu mana gowuno. Malummayi gulci : « Awo haramro ngatuno, awo halal do » nji.

Akediro, manayi dowo ñuno, manange direyengan gulci : « Nguronda coron kawu kowoyi diya la bo » no. Yam ngurayi gulcei : « diye » no. Malummayi gulci : « Kurtu fin » no. Yammayi : « Kurtu gidin kurowo » no. Malummayi : « Kawu kowoyi di njirayi ngurondan tulowo » no.

Malummayi : « Ngurondan coron kiri diya la bo » no.

Yammayi gulcei : « Kiri diye » no. Malummayi gulci : « Kawu kowoyiya–n kirea–n ndoku kurtu tullomba korowo ? » no.

Yammayi : « A, a kurtungedea ngede, ngede » no.

Malummayi gulci : « Kiri–n kowoyi–n ngaayo njirayi, ca kurtu tullan dowoyia kirea–n kowoyia–n ngaayo warro nguran tuluwo. Kinaa kurtungedea ngede ngedeambe duno dowoiye » no.

Dayi, malumma gala dowo klaro mana adi manayino. Yam dandalnun tarta kodu fadangeden bungano.

Sala fayiyarreye malumma fuwuro coku salisan, malummayi tarayi kowoyiyan keleyina nju klanga kurcu kida.

Yammayi tiro gulcei : « Seyinna adi ayi tarayi kowoyiyan klanumma kurrun kidama ? » no. Malummayi gulci : « Cattaa wuyi gulnjaki kawu kowoyi di njirayi ngurondan warro tulowo gulnjakuna ? Wotte, adi sundayi na kuro » no.

MAHAMAT MAHAMAT ABAKAR

NDARNA–N KURILLI–N

Kam tullo kurongaga jowuro basarci, yellowu dunangu koyina ruwu laci–ye ceyi–ye, kumbuye nglaro cu jifi bo. Wotte akedo, kuraa dunanga ngaayo dayino, sumba teyiro waljino. Wotte na adin, kuroyi kingal tullo cigawo kumangaga duyi karaaro jigawo, karaan kayumu–n cikaá–n ngacinaro duwo. Kuroyi na adin kayum jifi dowo ñinan kullawu–ye duna–ye sandu–yero waljino. Kurayi karaaga nguroro goyino. Do, karaa coron ndarna–n kurili–mye nguroro goyo dowuwo. Kurillea dondiyi duna tenuro waljino. Ndarnayi ruwu tiro kumbu cudu ci dowo ñinan yim tullo kuriliyi ndarnaro wulji : « Wuyi ku da fanduku girikea keraku » no. Ndarnayi : « Da di tandiwa do ? » no.

Kuriliyi : « Daa fandunuwa walji bo deye » no. Nadrnayi konji dowo ñinan hayi : « Kintidean kuro kullawu tullo diyega tuku tiwa ngatarru kudikia niyi gire » no.

Ndarnayi tudu kuraga candu wulji : « Ya kuro kurilli kinti adin diyeye nea njirea surawu, ayi mea, ni jowuro sanduga tiyi awo sandu cirea serawu » no. Kuroyi wulji : « Hayi ! kurilli tikiya sigiriga, tiki bo » no.

Ndarnayi : « Njigiriwa, wuga sigiri baa, ku ngili kadaá toku dayei » no.

Kurayi : « Adiwa kude » no. Kura–n ndarna–n naa kurilliyaro sowuwo, soyinan kurilli kura cirinan daa farcu kuraga jeyino, kuraa dunaga mbaltun caadu kuloyi layi cigawo.

Kure, kurilli ndarnaro : « Da fandukunuwa walji bo » no.

Ndarnayi : « Kena kura kudikinan fandumu jenumburo cigawu tudo, bundo tuku wullikiya iyi bo deye » no.

Ndarnayi kure meyiya na kurayaro tudo kuraro wulji : « Ya kuro ayiro kammo are kude kurilliyayi jowuro kinjirawuga » no.

Kurayi : « Haha tiki ba, saa kudenan fudu farsuruwu jesina rumba ? » no.

Ndarnayi wulji : « Niyi farturuwu jetunga adi limbuna, tiyi adi niyiro numkerayingudeye fileciriya wuroye yimbiso akedo numkerayingu filesiriyiga are kude » no. Kuroyi konji dowo ñinan wotte adiwa : « Kude » no. Kuro–n ndarna–n naa kurilliyaro kure sowuwo, soyinan, kurilliyayi kura cirinan daa farcu ngillaro jeyi jiguro.

Catta yammiyi wulce : « Kam suriyi jeyi bo, wayiye ngatariya jeyi ».

ABAKOURA MAHAMAT

NGIRI-N KANI-N

Kani-n ngiri-n kulongede ngaleye barewono. Dayi kulongede je fiyiyu yal cuku kili siliyit do, walkuno. Na adin ngiriyi kulawa mokurkuno gumburo dayi tiyi gulci : « Ndaa wuyiya yerse sena bike » no. Kaniayi tiro gulci : « Kula kuru ngillaro bafunura ndowor konuma manimea ? » no.

Ngirayi : « Yeyi ana ta » no. Kurudea gedeayi gulcei : « Ndowor kanga mayiwa yersunu yodun » no.

Dayi na adin kaniayi ndowor ngiriawa cersu cuwo gufo ngirayi. Dayi ngiriyi diriyi dowo ñuno. Sartu kulo kantian yuwu wusanayi kulo ngalaya yal cuku bafu callo walkuno kindamayiro gawu kilikili sengu šararo gawayiyo. Na adin kaniayi gulci : « Na kuwanearo kude na manandea cutuleye » no.

Ngiriyayi : « Adi diki bo » no. « Kuwanummayi nironi ngedea kancu nji » no.

Kaniayi kalacu gulci : « Kle na kam ni kinjirawuyero kudena kacinen » no.

Ngiriyayi : « Kam wu kisirawu diyia nangaro kudena kacinen » no.

Dayi na adin na kindirayero kowodo. Kindirayi : « Nondi na adin lenoyi kidaya kilafea ? »

no. « Andi mana taye, manandea tulumu kunjoro nanummaro kisiye » no.

Kindirayi : « Mananda ayi ? » no.

Kaniayi gulci : « Wu–n ngiri–n kulo saye, kula ngillaro bafunuro ndufa kongga yuko zufayina kna yuwu kindamayiro gayuwu, kore njerso mayi ».

Wotte, kindirayi : « Dano tafara tuwona kudena wune » no.

Dayi na adin, tafaratono kodu kulawa fileworno.

Kindirayi gulci : « Nondi na adin glasunona wuyi gaku kulawa wune » no.

Dayi na adin, kindirayi kularo gawu salingu salcu duyi zatu yuwu tendiro gulci : « Nondi na adin, gollo gonono coron kla kille ñuno ». tendi godundo.

Dayi na adin, ngiriayi kaniawa cawu duyi zawan saliyi tiwa gowuno.

Catta yammiyi gulce : « Kintamayi a kidan ñungi » no.

ALI ABDALLAH ISMAIL

NGIYILA

Ngoro lan, maraa burfa–ye jowuro rašidiye mašiyangu taku diye do mašiyangayi fere wileanaye ye angalla–ye sandu–ye kada, fere adi cunga Ngiyila. Mašinaro fada curtu dana fada mara ngoroye kam burfa–ye.

Mara burfayi tada tullo kida, tadaa jowuro ginasu do kam jowuro mbaraa cungu cilina ngora ngasoyi nowudu. Safison ngiri ceyinye mašianganga Ngiyila soro da ngiriye cudu cin alacin baro.

Kingal tullo, maraa burfayi isu wurdea ngiyilayaro gulcin : « Ferendo Ngiyila kurayiya wuyi tadani mbaraagaro manin » wono.

Ngiyilayi yongu–n abangu–n gulcan : « Endiye njiyena, Allah herraro cudu » wada.

Maraa mewuno.

Adi geyiro dowin dowo, Ngiyila kurawuno.

Kingal tullo, Ngiyilaye kisaynguye isu gulcin : « Tafaradunona Ngiyila fanguro yade » nju. sardu gowada .

Wette, Ngiyilayi yonguro gulcin : « Wuyi kam adi rakini » wono

Adin kate yam ngaasoyi fanca ndusoyi isu " wuyi Ngiyila manin nju " isannan ngaasoro kero.

Wette, girzam candina laa na nodinin culuwu kedo, girzamayi gulcin : « Ngiyila ši kam wu geyi goyinga candina niya kam gedero candini » wono.

Na adin Ngiyila yokoyi : « Kam adi niya kam gede gonin ba » njuno. Yam gedea ngaaso leya namkada do Ngiyilayi yonguyi hardiyini do ferenguro buncirina.

Ngiyila kangal lorsonguye citinan jammin fulaniyan ngaaso capta bike farca gumbu jofu tarta inkeyiro Ngiyila kowa candinaro lorsoyo kodo.

Wette kowa candinayi kowungu goyi fanguro leyin nju celinnan leyen, leyen dowo bine fafaro walkuno ngaason kowayi fangu carandin ba do, na laa jea cika kura laaye cawandinan " adi fani " wono. Šiye careana kurnoliyiro fukkotono, na adin Ngiyila wofiye cuku kasin ñinan ceriyi : « Ni kowuniyi ndaro kasun, wuyi duncu kasun ba » wono.

Ngiyila kasin nju tineyin tineyin dowo dina wawuno.

Wette, tada maraye mbararo karoro leyenan awo la kintu ngiri geyi curinan lenuwu ngiri jenu yeyiyin nju fuwuro leyenan awa Ngiyila ceri šedemmiyi jeyuwu kida.

Wette, tada mbaraayi kirniyin jeyuwu ceri šedemmiga keyiyo. Na adin ši–n Ngiyila–n zapta ngororo isa bulimbo Ngiyila lorsoya tada mbararo kodo.

Yammiyi cada gulcei : « Kam nonumbuyi awo nonumbu te » wada.

HAOUA MALLAH MAIMI

SAA YINDI

Kingal tullo, yam tendi yindi sor klan kla kulkano. Tendi yindi saata nguro tullon nancono, kla kinta ngede jedi do tullayi tullaro gulci : « Wuyi kawu mani » no.

Tullayi kamangaro gulci : « Niyi kawu manuyi di kawu julifi manuyi ? » no.

Wuyi kawu maniya kawu ngila-ye angala-ye wuyi mana manaka cili-ye goyi-ye.

Adediro walca : « Ni are lardu wuyiyaro kude » no.

Mana ade klan yokkuyiya ciya tarata furngede kassa jawayi godundo. Lardu kam tulloyaro kodowo, kammangaro kawu manun kunjoro.

Zoddundan ti tullo kawu mayiyayi, kammangu tiro kawu mayi ciyaro gulci : « Niyi wu zameala, wuyi ni njaaki ? ». Kammangu tiro kawu mayi ciyayi gulci :

« Weye da kam klane-ye, neye da kam klanumbe, kam kam jeayina bo kudeya dasu ».

Yam saa yindi mana adi manaya kla fuwuro codu godundo.

Yam saa yindi katte buncea, katte dowocheiro, yim kadaaro leyiya kodu nguro laa barayera

koyiyeyan kulo tullo bafu koro. Kam kawu mayi kammangaro ciyayi gulci : « Kulo adi njaafonga jowuro nglā, kuwangayi gumbu kada candi » no.

Kam kawu mayiyayi gulci : « Niyi mana adi gulliyiya, kulo bafu adi kuwange wayi kuwange

tunu wayi » no.

Kam tiro kawu mayi ciyayi : « Mananum adi wuyi liki bo » no.

Dayi mana adi manaya kla fuwuro codu godundo. Tendi yindi kla furngeden leyiyei dowo ñuno kodu nguro corro gawayo, zawayan kam laa boyino, yam ngurayayi dayere do koro. Kam kammangaro kawu mayi ciyayi gulci : « Kam adina bowowuno Allah kumandeye ñealcuru kattinga kampayiro jide » no. Kammangu kawu mayiyayi gulci : « Kamma taa kunuyi wayi nuyinu wayi » no. Kammangayi sacuru gulci : « Kam kunuyi riyeiya taa adimu gulluyiya ? » no.

Dayi nguro adimbe mana adi manaya kla fuwuro kodo. Kowu kadaaro leyiya nguro kammangea karando. Kamma tiro kawu mayi ciyayi gulci : « Adi nguro wuyiya tumma, kudena fada wuyiyan juwune ». Kam kawu mayiyayi gulci : « Wuyi fada kamben juwuni bo, tuku ngura coron lawungu cukan juwuni » no.

Kam tulla tudu fadangan jukuno, todeye ngura coron lawu cukan jukuno.

Kam fadangun jussayi ferongu defuwaro gulci : « Saani tullo–n ndoku kisiyanayi " tuku na cukan juni " nju kotto » no.

Abangayi : « Adiro walca kammanearo injia gon yade yodu » no. Feroyi inji–n awo gumbeye–n goyu dandallaro sottan sottaa diye.

Sottayi feraro gulci : « Nduyi niwa jaañuno

kodumo ? » no.

Ferayi : « Abani » no. Sottayi : « Nduyi na wu junu dakina gulkuno ? » no. Ferayi : « Wuyi abaniro gulko » no. Sottayi feraro : « Tide na abanundo wu-n ti-n kla sorrean mana manawunea ngaayo yinu yodu » no.

Feroyi na abangero yuwu, sottayi awo tiro gulsa ngaayo abanguro koworo.

Abayi ferongaro gulci : « Kammaniyayi buroyu wuro " kawu ngla mani " » no. Ferayi abanguro gulci : « Kawu ngla gulca, wuniya wutunumma cili, nurmea nutturnumma cili, adi kawu ngla ».

Abayi : « Kinyindimbero awo gulsa " niyi wu zamea la, wuyi ni njaaki " » no. Ferayi abanguro : « Adi kile niyi-ye gatu wuyiya kurnu, wuyi-ye gatu konumma kurne gaanei-ye kasidinei-bero kude » no.

Abayi : « Kinyakkumbero kulo bafu kiryanayi " wuyi kulo adi bafu kuwangaro ngla gulkuwunayi wuro ti kuwange wayi kuwange tunu wayi adi wuro gulsuno " ». Ferayi : « Kuwa kuloyayi kusu kambe tea kula kuwange tunu, kusu tenuro walca adi kula kuwange ».

Abayi : « Kindewumbea kam kunuyi kiryanayi " kunuyi wayi, nuyinu wayi " » no. Ferayi : « Kamma yal tea nuyinu, yal tenuwa kunuyi » no.

Abayi : « Mana direyengan gulci " nguro coron na cukan juwuni " » no. Mana adeye buronun yunun sumu kotumo.

Catta yammiyi gulca : « Kam angalla–n ndoku daaya angallo jiki, joli–n ndoku daaya jirta di ».

Wotte, na adin ferayi abangayi cuyu dandallaro kotto. Sottaro gulci : « Mana manawina ngaayo feroneayi gulcu kuso » no. Sottayi gulci : « Wuyi kowu juli maniya fero konumma yedi ».

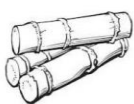

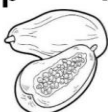

Abayi feronga kammangaro ko.

MAHAMAT MAHAMAT ABAKAR

Lettres kanembu ayant une prononciation différente de celles du français

- š** se prononce comme la suite de lettres *ch* dans les mots : *chien, chou, charbon.*
- c** se prononce comme la suite de lettres *tch* dans les mots : *Tchad, Tchèque.* Elle ne se prononce jamais comme la lettre *c* dans les mots : **car, *cour, *culture.*
- j** se prononce comme la suite de lettres *dj* dans les mots : *djinn, Djibouti, Abidjan.*
- ñ** se prononce comme la suite de lettres *gn* dans les mots : *agneau, oignon, témoigner.*
- k** se prononce comme la lettre *c* dans les mots : *car, chacal, parc* ; et comme la suite de lettres *qu* dans les mots : *qui, question, quatre.*
- g** se prononce, devant les voyelles *i* et *e*, comme la suite de lettres *gu* dans les mots : *guide, guerre.*
- s** se prononce comme la lettre *s* dans le mot *sec* ; comme la suite des lettres *ss* dans le mot *blessure* ; et comme la lettre *ç* dans le mot *maçon.* Elle ne se prononce jamais comme la lettre *s* dans le mot **raison.*
- w** se prononce comme la suite de lettres *ou* au début du mot *Ouagadougou.*
- u** se prononce comme la suite de lettres *ou* dans les mots : *chou, fou, cou.*
- e** se prononce soit comme la lettre *é* dans le mot *été*, soit comme la lettre *ê* dans le mot *fête.* Elle ne se prononce jamais comme la lettre *e* dans le mot **cheval.* Même en finale du mot, elle se prononce nettement comme dans le mot *marché* ; elle ne reste jamais muette comme la lettre finale du mot **marche.*

Batata Kanembuye

a argalam	A kayi	b biri	B cara	c daal
e feñe	E je	f fur	G gursu	H harmal
i siyim	I bini	j jana	K kadi	L leke
m masar	M nananana	ñ ñene	Ñ o koko	O dowol
p papayi	P raka	s sila	S š šemiš	Š t tombu
u burum	U burur	w wuli	W y yere	Y z azam